

FRAVÆR kan være ganske sigende - refleksioner, konferenceerfaringer og – oplevelser

v. Britta Nørgaard, ph.d. og lektor v. UCN, sept.2016

Når man deltager i konferencer over flere dage, opstår der både en mæthedfølelse, når der tilbydes oplæg og input fra 8 – til 20, men samtidig efterlader det også deltageren med tid til eftertanke. Det skete for mig, og jeg forsøger her at sætte disse refleksioner og eftertanker ind i en kontekst, hvor den danske socialpædagogik typisk vil stå centralt.

I dagene søndag d. 14 – torsdag d. 18.august 2016 afholdt IASSID (International Association for the Scientific Study of Intellectual and Developmental Disabilities) deres 15. International verdenskonference I Melbourne. Temaet var internationale partnerskaber for forbedring af forskning, politikker og praksis (Global Partnerships: Enhancing research, Policy and Practice).

Konferencen var velbesøgt. Der var ca. 1200 deltagere og gæster, og man oplevede stor opmærksomhed på deltagere med funktionsnedsættelser, så der var praktisk hjælp, hvor det skønnedes nødvendigt, for mange mennesker med forskellige former for intellektuelle funktionsnedsættelser deltog. Det var også ganske sigende, at alle deltagere fik udleveret meget minutiøse kort over Melbourne med henblik på at kunne færdes trods forskellige former for handicap. Sigende også i forhold til et handicap-fokus, idet det kan være ganske krævende at læse kort, hvis man har en intellektuel funktionsnedsættelse og ikke ”bare” har brug for viden om kørestolstilgængelighed.

Der var for mig en række tankevækkende iagttagelser i forhold til feltet med intellektuelle funktionsnedsættelser, som jeg betegner som stort set ikke-eksisterende som forskningsfelt i Danmark, når man går ud over det rent medicinske. Og netop at få øje på fraværet og dét, der måske ikke omtales, var for mig en tydeliggørelse af feltets status – sikkert både internationalt og i en dansk sammenhæng

- Jeg var den eneste danske repræsentant, mens f.eks. Sverige var ganske bredt repræsenteret af både forskere og politikere.
- Der var mange glimrende oplæg og posters med fokus på mange aspekter af det at have et intellektuelt handicap – det gjaldt seksualitet, livskvalitet, døden, medinddragelse og selvbestemmelse, levemiljøer, sundhed, etik, politik – og ikke mindst oplæg af medicinsk karakter med bl.a. genforskning som et interessant felt.
- De allerfleste oplæg tog udgangspunkt i forskningsprojekter, hvor empirien var baseret på tal, skemaer og kun sporadisk suppleret med interviews og udtalelser. Heldigvis var der så en del sessioner, hvor man også inddrog nogle af de mennesker, som selv havde funktionsnedsættelser. Bl.a. var der en større gruppe fra New Zealand, som helt tydeligt tog

DANSK FORENING FOR SOCIALPÆDAGOGIK

begrebet, som anvendes indenfor feltet ”disability studies”: ”Nothing about us without us” seriøst, og som gentagne gange påpegede, at de fandt det uheldigt at tale om intellektuelle handicap. De foretrak tydeligvis at tale om læringsvanskeligheder.

- Mange oplæg lagde ud med metodiske overvejelser. Forskningsprojekter starter typisk med en kortlægning af feltet. Når man så havde søgt på centrale begreber, så var flere forskningsprojekter endt med at have et sted mellem 12 – 40 artikler at gå videre med. Samtidig er der en række gengangere i dette felt, så reelt kan forskningen på feltet bevæge sig indenfor endog meget snævre cirkler.
- Et oplæg om seksualitet viste endnu en problematik, idet ”gatekeeper-funktionen” havde været meget effektiv. Så effektiv, at det empiriske materiale udelukkende baseredes på interviews med mænd. Og selv om oplægget var godt og levende, og forskeren havde fået gode samtaler ud af et tabubelagt emne, så var fraværet af kvinder som informanter i materialet meget mærkbart og mærkeligt.
- Jeg overværede mange oplæg og diskussioner, og for mig var det interessant at opleve en tendens til at ”når nu forskningen viser os det her” – så ”må service-yderne så også levere det”. Når jeg dernæst spurgte ind til, hvordan denne transformation fra forskningsviden til en kunnen i praksis udført af ”service-providers” – som vi f.eks. i Danmark ofte vil se som socialrådgivere, socialpædagoger eller sundhedsprofessionelle – skulle ske, så var der næsten overalt en larmende tavshed. Der blev ytret enighed om, at uddannelse er vigtig, men dernæst heller ikke mere.

Jeg har i anden sammenhæng spurgt, hvordan man uddanner til dette felt, og måske særligt når der er tale om voksne borgere med intellektuelle funktionsnedsættelser (Nørgaard: 2013). Og om vi i Danmark lever op til FN’s handicapkonvention på dette punkt. Det mener jeg ikke, vi gør, hvilket også Ditte Sørensen fremhæver (Sørensen: 2014) Konferencens hovedbudskab har for mig et genkendeligt mønster: vi vil kunne måle og veje, og vi vil gerne kunne gøre tingene effektivt og rationelt. Det er der i princippet intet galt i. Svagheden kommer, hvis man glemmer, at der er meget delikate relationer i det møde, der finder sted mellem den professionelle og den borger, som har behov for støtte i mindre eller større omfang pga. en intellektuel funktionsnedsættelse.

Det er her, at vi bl.a. skal se på, om (social)pædagoger anno 2016 klædes tilstrækkeligt på til at indgå i dette møde med de værdier, som både handicapkonvention, lov om social service og en dansk handicappolitik rummer, og som bl.a. handler om respekt, ikke-diskrimination, værdighed, anerkendelse, autonomi og forståelse (Nørgaard: 2016).

Feltet udgør en stor andel af praktikpladser og arbejdspladser for pædagoger, som i dag uddannes med specialiseringen: *Social- og specialpædagogik, der retter sig mod pædagogisk arbejde med børn og unge med særlige behov og personer med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse eller sociale vanskeligheder.*

DANSK FORENING FOR SOCIALPÆDAGOGIK

Ordvalget i den danske bekendtgørelse er til dels præget af Lov om Social service, og de psykiske funktionsnedsættelser kan rumme meget andet end intellektuelle funktionsnedsættelser, som var konferencens tema. Så for mig at se er der alene i ordvalget på dansk en risiko for, at der ud over almindelige diagnosevanskeligheder også er associationer til psykisk sygdom, således at målgruppen fremstår mere uklart end nødvendigt. Herudover skelnes der i specialiserings-teksten mellem børn og unge og så personer. Det er for mig en unødvendig skelnen, hvor det vel helt generelt handler om mennesker med særlige behov, og hvor forskellige former for funktionsnedsættelser eller sociale vanskeligheder er den del af disse menneskers livsverden. Mange studerende ser derfor ikke voksen-handicap-området som den mest oplagte praktik- og arbejdsmulighed, men vælger gerne børn og unge i anbringelsessituationer eller andre i udsatte positioner. Dette til trods for, at voksen-handicapområdet rummer det største aftagerfelt for uddannelsen.

Udtrykket ”Service-providers”, som vi på dansk kan oversætte med service-ydere – og som man på norsk kalder tjenesteydere eller – givere – fjerner i min forståelse en væsentlig dimension fra det centrale møde mellem borgeren med intellektuel funktionsnedsættelse og den professionelle (Nørgaard:2016a). Den professionelle opgave handler om mere end den ”service”, som defineres af kommunernes servicemål, lov om social service og forskellige måleværktøjer og koncepter.

Problemstillingerne med uddannelse og New Public Management-tendenser kan man læse mere om i min ph.d.-afhandling om ”*anerkendelsesfravær og opmærksomhedskunst*”, hvor problematikkerne analyseres og uddybes nærmere (Nørgaard: 2016b).

I forhold til IASSID- konferencen er der endnu et aspekt, som jeg gerne vil berøre – nemlig det faktum, at jeg var eneste danske repræsentant. Godt nok er der langt til Melbourne, men at man i Sverige prioriterer deltagelse af både forskere og politikere og ikke i Danmark afspejler for mig at se, at handicapforskningen stadig ”halter bagefter”, for at bruge et udtryk som SFI har anvendt i forbindelse med et temamøde d. 25.9.2012 med overskriften: ”*Handicapforskning i Danmark – hvorfor halter vi bagefter?*”¹. samme oplevelse har jeg haft ved konferencer i nordisk og europæisk regi, hvor antallet af danske deltagere har været meget lille. Og på trods af nogle tiltag fra f.eks. Socialstyrelsen, så er det stadig et felt, som desværre endnu ikke har nogen stor bevågenhed – hverken som forskningsfelt eller som politikområde.

2017 byder på nordiske konferencer i regi af hhv. NNDR² (Nordic Network on Disability Research: <https://www.oru.se/jps/nndr2017>) og NERA (The Nordic Educational Research Association; <http://nera2017.org/>) med temaet : *Learning and education – material conditions and consequences*, hvor socialpædagogikken også vil blive tematiseret

¹ http://www.sfi-campbell.dk/vis_arrangement-4792.aspx?Action=1&NewsId=3560&currentPage=7&PID=9846

² Nordic Network on Disability Research (NNDR) conferences brings together researchers, policy makers, activists and practitioners to share scholarship and ideas, and provides a forum for Nordic and international collaboration in disability studies. The conference welcomes a wide range of contributions applying social, cultural, historical and philosophical perspectives to the study of disability.

DANSK FORENING FOR SOCIALPÆDAGOGIK

Referencer:

Nørgaard, Britta (2013):

https://www.academia.edu/8908691/How_to_educate_Professionals_for_the_professional_Meeting_with_Adults_with_intellectual_Disabilities

Nørgaard, Britta (2016a): *Omsorg*, s. 63 – 82 i: Brødslev Olsen, Jan og Duus, Gitte (red)(2016): *Menneskenære grundbegreber – i social- og sundhedsprofessionerne*, Samfundslitteratur

Nørgaard, Britta (2016b): *Anerkendelsesfravær og opmærksomhedskunst. En fænomenologisk undersøgelse af mødet mellem den voksne borger med intellektuel funktionsnedsættelse og den professionelle*, AAU og [https://www.ucviden.dk/portal/da/publications/ankendelsesfravaer-og-opmaerksomhedskunst\(19c6e94f-f5e1-4c31-91b8-c63dc3f6f1d2\).html](https://www.ucviden.dk/portal/da/publications/ankendelsesfravaer-og-opmaerksomhedskunst(19c6e94f-f5e1-4c31-91b8-c63dc3f6f1d2).html)

Sørensen, Ditte (2014): *Handicapkonventionen – en udfordring til den socialpædagogisk faglighed* s. 13-22 i *Temanummer om Handicapkonventionen - Tidsskrift for socialpædagogik 17.årg. nr 1, 2014* .